YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
24 päivänä lokakuuta 1996 *

Asiassa C-435/93,

jonka Kantongerecht te Rotterdam (Alankomaat) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Francina Johanna Maria Dietz

vastaan

Stichting Thuiszorg Rotterdam

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklan ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 119 artiklasta tehdyn pöytäkirjan N:o 2, joka liitettiin perustamissopimukseen Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. L. Murray ja P. J. G. Kapteyn,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Stichting Thuiszorg Rotterdam, edustajanaan asianajaja E. Lutjens, Utrecht,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies J. E. Collins, avustajanaan barrister N. Paines,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet M. Wolfcarius ja B. J. Drijber,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Dietzin, edustajanaan asianajaja A. C. T. Hommes, Rotterdam, Yhdistyneen kuningaskunnan, asiamiehenään N. Paines, ja komission, asiamiehenään B. J. Drijber, esittämät suulliset huomautukset 18.5.1995 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.7.1995 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kantongerecht te Rotterdam on esittänyt 18.10.1993 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.11.1993, ETY:n perustamissopimuksen

177 artiklan nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklan ja Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 119 artiklasta tehdyn pöytäkirjan N:o 2 (jäljempänä pöytäkirja N:o 2), joka liitettiin perustamissopimukseen Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Dietz ja vastaajana Stichting Thuiszorg Rotterdam (jäljempänä Thuiszorg) ja joka koskee Dietzin kuulumista Pensioenfonds voor Gezondheids-, Geestelijke en Maatschappelijke Belangen -eläkekassaan (jäljempänä eläkekassa).

3 Alankomaissa ammatilliseen eläkekassaan kuuluminen on periaatteessa vapaaehtoista niille työntekijöille ja työnantajille, jotka toimivat kysymyksessä olevalla toimialalla.

4 *Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds*in (pakollisesta kuulumisesta ammatilliseen eläkekassaan säädetty Alankomaiden laki, jäljempänä BPF-laki, *Staatsblad* J 121), sellaisena kuin se on muutettuna, 3 pykälän 1 momentin mukaan työ- ja sosiaaliministeri (jäljempänä ministeri) voi päättää sellaisen ammatillisen edunvalvontajärjestön hakemuksesta, jonka ministeri katsoo olevan riittävän edustava, että ammatilliseen eläkekassaan kuuluminen on pakollista joko kaikille kyseisen toimialan työntekijöille tai tietyille työntekijäryhmille. Saman lain 16 pykälässä säädetään, että tästä velvollisuudesta voidaan myöntää poikkeuksia ministerin päätöksellä tai ministerin päätöksen nojalla.

5 Saman lain 4 pykälän mukaan hakemuksista, joissa pyydetään sitä, että ammatilliseen eläkekassaan kuuluminen tehtäisiin pakolliseksi, julkaistaan *Nederlandse Staatscourant*issa tiedonanto, jossa julkaistaan myös se määräpäivä, jonka kuluessa ministerille voidaan esittää hakemusta vastustavia kirjallisia huomautuksia.

6 Dietz työskenteli osa-aikaisena vanhusten kodinhoitajana seitsemän tuntia viikossa 11.12.1972 ja 6.11.1990 välisenä aikana Thuiszorgin ja sen edeltäjän Stichting Katholieke Maatschappelijke Gezinszorgin palveluksessa. Saavutettuaan 61 vuoden iän 6.11.1990 Dietz jäi varhennetulle vanhuuseläkkeelle työnantajansa kanssa 18.7.1990 tekemänsä sopimuksen mukaisesti Thuiszorgissa sovellettavan vapaaehtoisen varhaiseläkejärjestelmän perusteella.

7 Eläkekassaan kuulumisesta oli tehty BPF-lain mukaisesti pakollista Thuiszorgin työntekijöille.

8 Alussa osa-aikaiset työntekijät, joiden työaika oli enintään 40 prosenttia tavallisesta työajasta, oli kuitenkin suljettu kyseisen vakuutusjärjestelyn ulkopuolelle. Tämä rajoitus poistettiin 1.1.1991 alkavin vaikutuksin, jotta järjestelmä vastaisi naisten ja miesten välisen tasa-arvoisen kohtelun toteuttamisesta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä 24 päivänä heinäkuuta 1986 annetussa neuvoston direktiivissä 86/378/ETY (EYVL L 225, s. 40) säädettyjä edellytyksiä. Tämän muutoksen yhteydessä otettiin käyttöön siirtymävaiheen järjestelmä, jonka mukaan sellaisten työntekijöiden, jotka eivät aikaisemmin kuuluneet eläkekassaan, katsottiin heidän eläkkeensä määrittelyssä täyttäneen laskennallisesti tietyn määrän vakuutuskausia.

9 Dietz nosti 2.12.1992 Kantongerecht te Rotterdamissa kanteen, jossa hän väittää, että kun hän sopi Thuiszorgin kanssa varhennetusta vanhuuseläkkeestään, hän ei tiennyt siitä, että eläkekassajärjestelmää oltiin muuttamassa, ja että jos hän olisi tästä tiennyt, hän olisi lykännyt varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtymisensä myöhempään ajankohtaan, jolloin hän olisi voinut saada siirtymävaiheen järjestelmän mukaista eläkettä. Tulevasta muutoksesta tienneen Thuiszorgin olisi pitänyt tiedottaa Dietzille tästä järjestelmän muuttamisesta. Lisäksi Dietz vaatii perustamissopimuksen 119 artiklan perusteella, että hänen pitäisi saada eläkettä työskentelykausien perusteella, jotka on otettava huomioon 8.4.1976 alkaen eli asiassa 43/75, Defrenne, annetun tuomion (Kok. 1976, s. 455) julistamisesta alkaen tai toissijaisesti 17.5.1990 alkaen eli asiassa C-262/88, Barber, annetun tuomion (Kok. 1990, s. I-1889) julistamisesta alkaen.

10 Kantongerecht te Rotterdam päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle tietyin lisäyksin samat ennakkoratkaisukysymykset, jotka Kantongerecht te Utrecht esitti oikeusriidassa, jonka yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin antoi asiassa C-128/93, Fisscher, 28.9.1994 tuomion (Kok. 1994, s. I-4583). Nämä kysymykset ovat seuraavat:

"1) Katsotaanko kyseessä olevan kaltainen oikeus kuulua sellaiseen ammatilliseen eläkejärjestelmään, joka on viranomaisten edellyttämänä pakollinen, osaksi työsuorituksesta saatavaa vastiketta, ja kuuluuko se siten EY:n perustamissopimuksen 119 artiklassa tarkoitetun samapalkkaisuusperiaatteen soveltamisalaan?

1a) Johtaako seuraavassa lueteltujen seikkojen huomioonottaminen siihen, että tässä ensimmäisenä esitettyyn kysymykseen on vastattava eri tavalla kuin Kantongerecht te Utrechtin esittämään ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen:

a) Sosiaalipoliittisten syiden (toimialakohtaisen eläkejärjestelmän kustannukset jaetaan kaikkien tällä toimialalla toimivien yritysten kesken) lisäksi *Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds* [BPF-laki] säädettiin toimialan sisäisen kilpailun hillitsemiseksi.

b) Alkuperäisessä esityksessä BPF-laiksi ammatilliseen eläkejärjestelmään liittyminen oli yrityksille pakollista, mutta lopullisessa lakitekstissä (Tweede Kamer 1948—1949 785, nro 6) ei tällaista säännöstä ole.

c) Onko Stichting Thuiszorg Rotterdam vastustanut sitä, että ammatilliseen eläkesäätiöön kuuluminen tehdään pakolliseksi (mikä ei kuitenkaan vaikuttanut ministerin päätökseen)?

d) Onko Stichting Thuiszorg tehnyt työntekijöidensä piirissä selvityksen, jonka perusteella sillä olisi ollut perusteltu syy pyytää vapautusta pakollisesta järjestelmään liittymisestä tai ilmoittaa työntekijöilleen vapautusmahdollisuudesta?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Barber antamassa tuomiossa, joka koski tietynlaisia sopimusperusteisia eläkejärjestelyjä ('contracted out schemes'), vahvistamaa ajallista rajoitusta soveltaa myös sellaiseen ammatilliseen eläkejärjestelmään, josta tässä oikeusriidassa on kysymys ja jonka piiriin kantajaa ei ollut hyväksytty tämän avioliiton perusteella?

2a) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Barber antamassa tuomiossa, joka koski tietynlaisia sopimusperusteisia eläkejärjestelyjä ('contracted out schemes'), vahvistamaa ajallista rajoitusta soveltaa, kun kyseessä on eläkkeen maksaminen?

3) Onko eläkejärjestelmää täytäntöönpanevan ja hallinnoivan elimen (ammatillinen eläkekassa) sovellettava ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklan sisältämää samapalkkaisuuden periaatetta niissä tapauksissa, joissa yrityksessä sovellettava eläkejärjestelmä on saatettu lain nojalla pakolliseksi, ja voiko työntekijä, joka on joutunut epäedulliseen asemaan siitä syystä, ettei tätä artiklaa ole noudatettu, kohdistaa vaatimuksensa suoraan eläkekassaan siten, että eläkekassa samastetaan työnantajaan?

Tämän kysymyksen selventämiseksi on tuotava esiin se, ettei Kantonrechter voi tutkia rikkomusperusteisia vahingonkorvauskanteita, sillä ne ylittävät sen toimivallan. Vireillä olevan asian kannalta merkityksellinen kysymys on siten se, voiko kantaja työsopimuksensa perusteella kohdistaa vaatimuksensa eläkekassaan.

4) Jos kantajalla on EY:n perustamissopimuksen 119 artiklaan perustuva oikeus liittyä ammatilliseen eläkekassaan taannehtivin vaikutuksin, jotka ulottuvat 1.1.1991 edeltäneeseen aikaan, onko kantaja tässä tapauksessa vapautettu maksamasta maksuja, jotka hänen olisi pitänyt maksaa, jos hänet olisi aikaisemmin hyväksytty kassan jäseneksi?

5) Onko asiassa merkitystä sillä, ettei kantaja ole aikaisemmin ryhtynyt oikeudellisiin toimenpiteisiin niiden oikeuksien toteuttamiseksi, joita hän nyt vaatii?

6) Vaikuttavatko ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklaa koskeva pöytäkirja ('Barber-pöytäkirja'), joka on liitetty Maastrichtin sopimuksen liitteeksi, ja lakialoitteen nro 20890 III pykälä, joka sisältää siirtymävaiheen säännöksiä neljännen direktiivin täytäntöönpanemiseksi, käsiteltävänä olevaan asiaan, joka on tullut vireille haastetiedoksiannolla 16.7.1992 Kantongerechtissä".

Ensimmäinen kysymys

11 Ensimmäisellä kysymyksellä kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä sitä, kuuluuko oikeus kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään perustamissopimuksen 119 artiklan ja siinä tarkoitetun syrjintäkiellon periaatteen soveltamisalaan. Lisäksi kansallinen tuomioistuin haluaa tietää, vaikuttaako tähän kysymykseen annettavaan vastaukseen se, mikä on sen kansallisen lainsäädännön tarkoitus, jonka mukaisesti tällaiseen ammatilliseen järjestelmään kuuluminen voidaan tehdä pakolliseksi, tai se, että alkuperäisen lakiehdotuksen mukaan viranomaisilla oli mahdollisuus tehdä viran puolesta järjestelmään kuuluminen pakolliseksi, tai se, onko työnantaja vastustanut tällaista viranomaisten päätöstä, taikka se, onko työntekijöiden piirissä tehty selvitys, jonka perusteella työnantaja voisi anoa poikkeusta pakollisesta kuulumisesta eläkejärjestelmään.

12 Edellä mainitussa asiassa Fisscher ja asiassa C-57/93, Vroege, 28.9.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-4541) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että oikeus kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään kuuluu perustamissopimuksen 119 artiklan ja tässä artiklassa tarkoitetun syrjintäkiellon soveltamisalaan.

13 Asia Fisscher vastasi tosiseikastoltaan nyt käsiteltävänä olevaa asiaa, jossa viranomaiset ovat määränneet pakolliseksi ammatilliseen eläkejärjestelmään kuulumisen. Tämän vuoksi on tutkittava, ovatko kansallisen tuomioistuimen tässä ennakkoratkaisukysymyksessä esittämät seikat sellaisia, että kysymykseen on annettava aikaisemmasta poikkeava vastaus.

14 Ensiksi on todettava, että sillä, että kansallisilla säännöksillä, joiden mukaan ammatilliseen eläkejärjestelmään kuuluminen voidaan tehdä pakolliseksi, ei pyritä vain sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin, vaan säännökset on annettu ennen kaikkea tietyn toimialan kilpailuolosuhteiden vuoksi, ei ole merkitystä, koska perustamissopimuksen 119 artiklaa sovelletaan ammatillisiin eläkejärjestelmiin käyttäen objektiivisia perusteita, jotka on täsmennetty erityisesti edellä mainitussa asiassa Barber annetussa tuomiossa.

15 Toiseksi on todettava, että tässä ei ole syytä tutkia sen merkitystä, että alkuperäisen lakiehdotuksen mukaan viranomaisilla oli mahdollisuus tehdä viran puolesta järjestelmään kuuluminen pakolliseksi, koska kansallinen tuomioistuin on itsekin todennut, että tällaista säännöstä ei sisälly lopulliseen lakitekstiin.

16 Kolmanneksi 119 artiklan soveltamisen kannalta merkitystä ei ole myöskään sillä, onko työnantaja vastustanut toimenpidettä, jolla kuuluminen ammatilliseen eläkejärjestelmään tehdään pakolliseksi, tai onko työnantaja tehnyt työntekijöiden piirissä selvityksen, jonka perusteella työnantaja voisi anoa poikkeusta pakollisesta kuulumisesta eläkejärjestelmään. Tietyn työnantajan toiminnalla ei nimittäin ole vaikutusta siihen, millainen tietyllä toimialalla sovellettava eläkejärjestelmä on luonteeltaan.

17 Ensimmäiseen kysymykseen on siten vastattava, että oikeus kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään kuuluu 119 artiklan ja tässä artiklassa tarkoitetun syrjintäkiellon soveltamisalaan. Tämän tulkinnan kannalta merkitystä ei ole sillä, mikä tarkoitus on niillä kansallisilla säännöksillä, joiden mukaan ammatilliseen järjestelmään kuuluminen voidaan tehdä pakolliseksi, tai sillä, onko työnantaja vastustanut päätöstä, jolla järjestelmään kuuluminen tehdään pakolliseksi, taikka sillä, onko työntekijöiden piirissä mahdollisesti tehty selvitys, jonka perusteella työnantaja voisi anoa poikkeusta velvollisuudesta kuulua eläkejärjestelmään.

Toinen kysymys

18 Ottaen huomioon ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen toinen kysymys on ymmärrettävä siten, että sillä tiedustellaan, sovelletaanko asiassa Barber annetun tuomion ajallisten vaikutusten rajoitusta yhtäältä sellaiseen oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään, josta on kysymys käsiteltävänä olevassa asiassa, ja toisaalta oikeuteen saada vanhuuseläkettä sellaisissa tapauksissa, joissa työntekijä on suljettu tällaisen eläkejärjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti.

19 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Vroege annetun tuomion 20—27 kohdassa ja asiassa Fisscher annetun tuomion 17—24 kohdassa, että asiassa Barber annetun tuomion ajallisten vaikutusten rajoitus koskee ainoastaan sellaisia syrjintätilanteita, jotka työnantajien ja eläkejärjestelmien taholta on voitu kohtuudella olettaa sallituiksi siksi, että ne perustuvat yhteisön oikeudessa säädettyihin, ammatillisia eläkejärjestelmiä koskeviin siirtymävaiheen poikkeusjärjestelyihin ja erityisesti edellä mainittuun direktiiviin 86/378.

20 Oikeudesta kuulua ammatillisiin eläkejärjestelmiin yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ei ole mitään syytä olettaa, että kysymyksessä olevat tahot eivät voineet tietää, että 119 artiklaa voitiin soveltaa. Asiassa 170/84, Bilka, 13.5.1986 annetusta tuomiosta (Kok. 1986, s. 1607) lähtien on ollut selvää, että 119 artiklaa sovelletaan

syrjintään tällaisen oikeuden myöntämisessä (em. asia Vroege, tuomion 28 ja 29 kohta, ja asia Fisscher, tuomion 25 ja 26 kohta).

21 Yhteisöjen tuomioistuin totesi lisäksi, että koska asiassa Bilka annetussa tuomiossa ei rajoitettu tuomion ajallisia vaikutuksia, 119 artiklan välittömään oikeusvaikutukseen voidaan vedota taannehtivasti tasa-arvoisen kohtelun saamiseksi ammatillisiin eläkejärjestelmiin kuulumisen osalta siten, että taannehtivuus ulottuu 8.4.1976 asti eli siihen päivään, kun edellä mainitussa asiassa Defrenne annettu tuomio, jossa ensimmäisen kerran todettiin 119 artiklalla olevan välittömiä oikeusvaikutuksia ja jossa tämän tulkinnan ajallista ulottuvuutta rajoitettiin, julistettiin (em. asia Vroege, tuomion 30 kohta, ja asia Fisscher, tuomion 27 kohta).

22 Tällä perusteella yhteisöjen tuomioistuin totesi, että asiassa Barber annetun tuomion ajallisten vaikutusten rajoitusta ei sovelleta oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään (em. asia Vroege, tuomion 32 kohta, ja asia Fisscher, tuomion 28 kohta).

23 Oikeudesta saada ammatillisen eläkejärjestelmän mukaista eläkettä on todettava, että tämä oikeus liittyy erottamattomasti oikeuteen kuulua tällaiseen järjestelmään. Työntekijän kannalta järjestelmään kuuluminen olisi merkityksetöntä, jos hänellä ei olisi järjestelmän perusteella oikeutta saada kyseisen järjestelmän mukaisia etuuksia.

24 Edellä mainitussa asiassa Bilka annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ammatillisen eläkejärjestelmän mukaisesti työntekijöille maksettuja etuuksia on pidettävä korvauksena, jonka he saavat työnantajaltaan työsuhteen perusteella 119 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla (22 kohta), minkä vuoksi siihen, että tällaiseen järjestelmään kuulumisessa syrjitään tiettyjä henkilöitä, sovelletaan 119 artiklaa (27 ja 31 kohta).

25 Siten ainakin asiassa Bilka annetusta tuomiosta lähtien on ollut selvää, että 119 artiklan vastaisena on pidettävä sellaista syrjintää ammatillisen eläkejärjestelmän mukaisten etuuksien myöntämisessä, joka johtuu syrjinnästä oikeudessa kuulua kyseiseen järjestelmään, ja että tämän vuoksi työnantajien ja eläkejärjestelmien taholta ei ole voitu kohtuudella olettaa tällaista syrjintää sallituksi. Tällä perusteella käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole sellaisia syitä, joiden vuoksi yhteisöjen tuomioistuin rajoitti asiassa Barber annetun tuomion ajallisia vaikutuksia.

26 On totta, että koska asiassa Barber annetun tuomion ajallisia vaikutuksia on rajoitettu, ammatillisiin eläkejärjestelmiin kuuluvat työntekijät eivät voi aina vedota 119 artiklaan tietyissä syrjintätapauksissa, jotka koskevat etuuksien maksamista ennen 17.5.1990 täyttyneiden työskentelykausien perusteella. Tällainen rajoitus ei kuitenkaan ole perusteltu silloin, kun syrjintä tällaisten etuuksien maksamisessa johtuu syrjinnästä oikeudessa kuulua tällaiseen järjestelmään.

27 Lopuksi on täsmennettävä, että koska asiassa Bilka annetussa tuomiossa ei rajoitettu sen ajallisia vaikutuksia, 119 artiklan välittömään oikeusvaikutukseen voi vedota taannehtivasti sellainen työntekijä, joka on joutunut syrjinnän uhriksi siten, että hänellä ei ole ollut oikeutta kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään, ja tällaisella työntekijällä on siten oikeus saada tämän järjestelmän mukaisia etuuksia 8.4.1976 alkaen, jolloin asiassa Defrenne annettiin tuomio.

28 Toiseen kysymykseen on siten vastattava, että asiassa Barber annetun tuomion vaikutusten ajallista rajoitusta ei sovelleta sellaiseen oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään, joka on kysymyksessä käsiteltävänä olevassa asiassa, eikä oikeuteen saada vanhuuseläkettä, kun työntekijä on suljettu tällaisen järjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti.

Kolmas kysymys

29 Kolmannella kysymyksellä kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko ammatillista eläkejärjestelmää hallinnoivien henkilöiden noudatettava perustamissopimuksen 119 artiklaa samalla tavalla kuin työnantajien ja voiko syrjitty työntekijä kohdistaa vaatimuksensa suoraan näihin henkilöihin.

30 Tältä osin on muistutettava, että asiassa Barber annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että tietynlaisten sopimusperusteisten eläkejärjestelyjen ("contracted out schemes") mukaisesti maksetut eläkkeet kuuluvat 119 artiklan soveltamisalaan, mihin ei vaikuta se, että järjestelmä on oikeudelliselta muodoltaan *trust* ja että sitä hallinnoivat *trustee*-henkilöt, jotka ovat oikeudellisesti itsenäisiä suhteessa työnantajaan, koska 119 artiklaa sovelletaan myös korvauksiin, jotka saadaan työnantajalta välillisesti (28 ja 29 kohta).

31 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Fisscher antamassaan tuomiossa, että eläkejärjestelmää hallinnoivien henkilöiden, joiden tehtävänä on maksaa sellaisia etuuksia, jotka kuuluvat 119 artiklassa tarkoitettuun palkan käsitteeseen, on noudatettava 119 artiklaa toimivalta-alallaan kaikin keinoin, jotta he voisivat taata tasa-arvoisen kohtelun periaatteen noudattamisen, ja että vakuutettujen on voitava vedota tähän periaatteeseen heitä kohtaan. Siten 119 artiklan tehokas vaikutus (effet utile) vähenisi huomattavasti ja todellisen tasa-arvon edellyttämää oikeussuojaa rajoitettaisiin vakavasti, jos työntekijä voisi vedota 119 artiklaan ainoastaan työnantajaansa kohtaan eikä järjestelmää hallinnoivia henkiöitä kohtaan, joiden nimenomaisena tehtävänä on työnantajan velvoitteiden täyttäminen (31 kohta).

32 Kolmanteen kysymykseen on siten vastattava, että ammatillista eläkejärjestelmää hallinnoivien henkilöiden on noudatettava perustamissopimuksen 119 artiklaa samoin kuin työnantajan ja että syrjitty työntekijä voi vedota oikeuksiinsa suoraan näitä henkilöitä kohtaan.

Neljäs kysymys

33 Neljännellä kysymyksellä halutaan tiedustella, onko työntekijällä, joka voi vaatia sitä, että hänen katsotaan kuuluvan taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään, velvollisuutta maksaa taannehtivasti vakuutusmaksuja näiltä vakuutuskausilta.

34 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa Fisscher antamassaan tuomiossa, vaikka työntekijä voi vaatia sitä, että hänen katsotaan kuuluvan taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään, hänellä on silti velvollisuus maksaa taannehtivasti vakuutusmaksuja näiltä vakuutuskausilta.

Viides kysymys

35 Viidennellä kysymyksellä kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä sitä, voidaanko määräaikoja koskeviin kansallisen oikeuden säännöksiin vedota sellaisia työntekijöitä vastaan, jotka pyrkivät toteuttamaan oikeuttaan kuulua taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään tai vaativat eläkkeen maksamista.

36 Tältä osin on ainoastaan todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, jos asiaa koskevia yhteisön oikeusnormeja ei ole annettu, määräaikoja koskevia kansallisia säännöksiä sovelletaan myös yhteisön oikeuteen perustuvien vaateiden esittämiseen sillä edellytyksellä, että nämä säännökset eivät ole epäedullisempia yhteisön oikeuteen perustuvien vaateiden kuin kansalliseen oikeuteen perustuvien vaateiden osalta ja että niillä ei tehdä yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (ks. erityisesti asia 199/82, San Giorgio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3595, 12 kohta).

37 Viidenteen kysymykseen on siten vastattava, että määräaikoja koskeviin kansallisen oikeuden säännöksiin voidaan vedota sellaisia työntekijöitä vastaan, jotka pyrkivät toteuttamaan oikeuttaan kuulua taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään tai vaativat eläkkeen maksamista, sillä edellytyksellä, että nämä säännökset eivät ole epäedullisempia yhteisön oikeuteen perustuvien vaateiden kuin kansalliseen oikeuteen perustuvien vaateiden osalta ja että niillä ei tehdä yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

Kuudes kysymys

38 Kuudennella kysymyksellä kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä sitä, mikä vaikutus käsiteltävänä olevassa asiassa voi olla yhtäältä kansallisella lakiehdotuksella, jolla pyritään panemaan direktiivi 86/378 täytäntöön, tai toisaalta edellä mainitulla pöytäkirjalla N:o 2.

39 Kansallisen lakiehdotuksen osalta on ainoastaan todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisessa menettelyssä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole tulkita kansallista oikeutta tai arvioida sen vaikutuksia (ks. erityisesti asia 52/76, Benedetti, tuomio 3.2.1977, Kok. 1977, s. 163, 25 kohta). Tämä päätelmä soveltuu sitä suuremmalla syyllä, kun kysymys on lakiehdotuksesta.

40 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asioissa Vroege ja Fisscher antamissaan tuomioissa pöytäkirjasta N:o 2, että sillä ei ole mitään vaikutusta oikeuteen kuulua ammatillisiin eläkejärjestelmiin, vaan että tähän oikeuteen sovelletaan edelleen asiassa Bilka esitettyjä periaatteita.

41 Tämä sama vastaus on annettava toista kysymystä käsiteltäessä esitetyistä syistä siihen kysymykseen, onko sellaisella työntekijällä, joka on jätetty ammatillisen

eläkejärjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti, oikeus saada vanhuuseläkettä.

42 Kuudenteen kysymykseen on siten vastattava, että pöytäkirjalla N:o 2 ei ole mitään vaikutusta oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään eikä oikeuteen saada vanhuuseläkettä, kun kysymys on työntekijästä, joka on jätetty ammatillisen järjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti, ja että näihin oikeuksiin sovelletaan asiassa Bilka annetussa tuomiossa esitettyjä periaatteita.

Oikeudenkäyntikulut

43 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Yhdistyneelle kuningaskunnalle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Kantongerecht te Rotterdamin 18.10.1993 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Oikeus kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään kuuluu ETY:n perustamissopimuksen 119 artiklan ja siten tässä artiklassa tarkoitetun syrjintäkiellon soveltamisalaan. Tämän tulkinnan kannalta merkitystä ei ole sillä, mikä**

tarkoitus on niillä kansallisilla säännöksillä, joiden mukaan ammatilliseen järjestelmään kuuluminen voidaan tehdä pakolliseksi, tai sillä, onko työnantaja vastustanut päätöstä, jolla järjestelmään kuuluminen tehdään pakolliseksi, taikka sillä, onko työntekijöiden piirissä mahdollisesti tehty selvitys, jonka perusteella työnantaja voisi anoa poikkeusta velvollisuudesta kuulua eläkejärjestelmään.

2) Asiassa C-262/88, Barber, 17.5.1990 annetun tuomion vaikutusten ajallista rajoitusta ei sovelleta sellaiseen oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään, joka on kysymyksessä käsiteltävänä olevassa asiassa, eikä oikeuteen saada vanhuuseläkettä, kun työntekijä on suljettu tällaisen järjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti.

3) Ammatillista eläkejärjestelmää hallinnoivien henkilöiden on noudatettava perustamissopimuksen 119 artiklaa samoin kuin työnantajan, ja syrjitty työntekijä voi vedota oikeuksiinsa suoraan näitä henkilöitä kohtaan.

4) Vaikka työntekijä voi vaatia sitä, että hänen katsotaan kuuluvan taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään, hänellä on silti velvollisuus maksaa taannehtivasti vakuutusmaksuja näiltä vakuutuskausilta.

5) Määräaikoja koskeviin kansallisen oikeuden säännöksiin voidaan vedota sellaisia työntekijöitä vastaan, jotka pyrkivät toteuttamaan oikeuttaan kuulua taannehtivasti ammatilliseen eläkejärjestelmään tai vaativat eläkkeen maksamista, sillä edellytyksellä, että nämä säännökset eivät ole epäedullisempia yhteisön oikeuteen perustuvien vaateiden kuin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien vaateiden osalta ja että niillä ei tehdä yhteisön oikeudessa annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

6) Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 119 artiklasta tehdyllä pöytäkirjalla N:o 2, joka liitettiin perustamissopimukseen Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, ei ole mitään vaikutusta oikeuteen kuulua ammatilliseen eläkejärjestelmään eikä oikeuteen saada vanhuuseläkettä, kun kysymys on työntekijästä, joka on jätetty ammatillisen järjestelmän ulkopuolelle perustamissopimuksen 119 artiklan vastaisesti, ja näihin oikeuksiin sovelletaan asiassa 170/84, Bilka, 13.5.1986 annetussa tuomiossa esitettyjä periaatteita.

Mancini Murray Kapteyn

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä lokakuuta 1996.

R. Grass

kirjaaja

G. F. Mancini

kuudennen jaoston puheenjohtaja